

Karel Musil, *Lokomství ze souboru Sedm smrtelných hříchů*, C4+uleta, 2021

DÁVAT PŘÍRODNÍ MOTIVY DO JINÝCH KONTEXTŮ A SOUVISLOSTÍ

Krátký rozhovor s litografem

Miroslavem Pošvicem

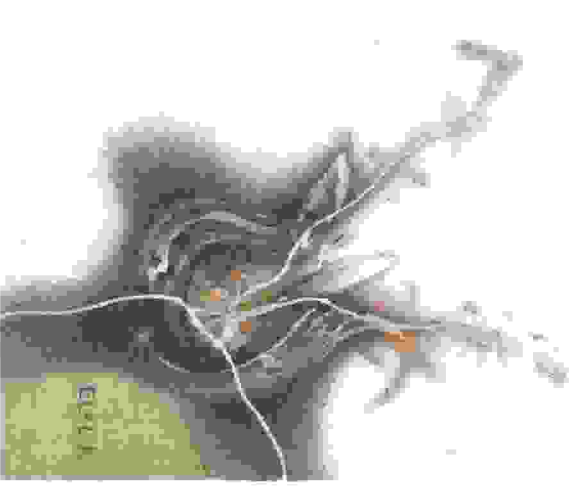
Vaše exlibris dodržují formální zásady tohoto druhu grafiky – klasický vzhled knižní značky, tj. obsahují legendu (např. Ex libris, Z knih, Moje kniha) a celé jméno zadavatele. Co si myslíte o současném trendu zkracování legendy na pouhé EXL a monogram?

Zkracování legendy je věcí každého zadavatele, sám se přikláním ke klasickému pojetí. Chápu, že někdo akcentuje výtvorné zpracování (motiv, grafiku) a neklade takový důraz na text.

V současné tvorbě téměř vymizela klasická technika dřevorytu a litografie není zrovna v kurzu. Sběratelé jsou přímo posedlí technikami z hloubky. Není tento trend ochuzením tvorby?

U tisku z hloubky zřejmě působí pocit z dotyku s navrstvenou tiskovou barvou a vtačením tiskové desky do navhčeného papíru

při tisku. Grafický listek vzbuzuje dojem hmotnosti a možná větší autenticity zpracování. Záleží také na vlastním rukopisu autora; tisk z hloubky dokáže přenést jem-

Miroslav Pošvic, *Semeník*, L1, 2021

nosti ve šrafování, které se u jiných technik hůře dosahují. Co se týká litografie, hůře se realizuje v domácích podmínkách. Ale každá z technik má svoje kouzlo, které ji dělá zvláštní a osobitou.

Proč tvoříte abstraktní motivy s přírodní tematikou?

Narodil jsem se na horách a celé dětství prožil v krásné přírodě. To vás samozřejmě formuje a buduje váš vnitřní svět. A s touto výbavou jdete životem dál. Snažím se dávat přírodní motivy do jiných kontextů a souvislostí, ale stále je příroda jedním z určujících prvků mého vztahu ke světu a lidem. I já jsem přece příroda! Někdy mám pocit, že na to zapomínáme. Jeden z mých blízkých kdysi řekl, když jsem si trochu stěžoval, že přestávám mnoha věcem

EX LIBRIS MUP: ALŽBĚTA SIROTKOVÁ

Miroslav Pošvic, L1, 2016

našeho světa rozumět, že dím zůstane dřenem. Možná to tak je a v některých ohledech mně to nevadí.

Které ze svých exlibris byste označili za nejlepší?

Mám moc rád exlibris, které jsem více než před třiceti lety udělal pro přítele Wolfganga Hellera, jenž mi z tehdy západní části Evropy poslal kvalitní vybavení a podpořil tím moji litografickou vášně.

EXLIBRIS · KRISTINA NINA

Miroslav Pošvic, Vznik nového života, L1, 2022

Jaký okruh zadavatelů, případně sběratelů se zajímá o Vaši tvorbu?

Jsou to samozřejmě lidé, kterým konvenuje moje vidění světa a výtvarné pojetí.

Jaký je Váš názor na digitální grafiku?

Diskuse o digitální grafice se vedou již dlouho a názory se rozcházejí. Digitální zpracování umožňuje celou řadu efektů, kterých lze v klasických technikách jen těžko dosáhnout. Samozřejmě jedna ze základních součástí umělecké tvorby je

záměř, nápad, myšlenka. Někdy mám pocit, že jde spíš o okouzlení technickými možnostmi, ale naopak najdete i digitální grafiky, které vás zaujmou a jsou skvělé. Jen mi tam chybí ta ruka! Pak je stále nerozhodnuto, jak ji prezentovat a hodnotit v kontextu s klasickými technikami, hlavně ve vztahu k laické veřejnosti.

Parafrazují televizní pořad „Jak se žije...“ – tedy jak se žije grafikům v současné době?

Pokud budu mluvit za sebe, spojení výtvarné práce s péčí o naši celoživotně zdravotně postiženou dceru není snadné, obzvláště v dnešní komplikované době. Ale výtvarná práce je moje láska, vášně, naplnění a zároveň mi dodává pocit smyslu být a energii jít se svými blízkými životem dál. A pokud to jde, s úsměvem na rtech!

Vystavujete, obesíláte soutěže. Jaký cíl si kladete do budoucna?

Snážít se ve zdravotí pokračovat v tom, co popisují v předchozích řádcích.

Otázky kladla Kristina Nina Kvapilová

GRAFİK KAREL MUSIL ODPOVÍDÁ

NA OTÁZKY

Jaké byly Vaše umělecké začátky?

První grafické listy jsem začal vytvářet na základní škole v Chrastavě. Byla to tenkrát suchá jehla rytá do plastových destiček. Na škole jsme navštěvovali předmět dílenská práce. Všímaná pani učitelka Hana Marušková v jeho rámci podporovala moji výtvarnou zálibu. Vodila mě do zadních prostor dílny, kde se nacházela malá satinyřka. Zde jsem pod jejím vedením vytvářel své první tisky. První výstava těchto tisků byla na městském koupališti.

Kdo byl či je Vaším výtvarným vzorem?

Již od raného mládí jsem byl ovlivněn svým otcem. Díky němu jsem se začal

orientovat ve výtvarném umění. Často mě vodil do oblastní galerie v Liberci.

Galerie se pro mě stala posvátným místem. Nasával jsem zde vůni obrazů. Kusy todky mě hladily po hlavě a říkaly: „Malý Kája se přišel podívat na obrazy.“ Otec měl

Karel Musil, Čtenářka, C4 + ruleta, 2016

doma police plně knih o výtvarném umění. Častokrát jsem v nich listoval a seznamoval se s velikány umění. Zpočátku mě nejvíc přitahovali starí mistrři. Pokoušel jsem se je kopírovat. Pak mě značně ovlivnilo dílo Salvadora Dalího. V pozdější době na mě měli vliv naši významní grafici Oldřich Kulhánek, Jiří Brázda, Karel Demel a Jiří Anderle.

Kdy jste začal tvořit exlibris a jaké máte za sebou grafické soubory?

První exlibris jsem vytvořil v roce 2004. V té době se mě ujal liberecký sběratel pan Sla-

vomír Solář. Do světa sběratelů mě uvedl na sjezdu SSPE v Opavě. V roce 2008 jsem získal první ocenění ve studentské kategorii na Triennale ex libris v Chrudimi. Od pana Soláře jsem tehdy koupil svou první satinyřku.

Karel Musil, Claude Debussy, C4+ ruleta, 2017

Rád pracuji v cyklech nebo souborech. S chutí tedy využívám nabídky sběratelů, kteří soubory vydávají. Nejvýznamnější spolupráci v tomto směru jsem navázal se sběrateli v Moravské Trebové. Jmenuji tyto soubory: Čtyři roční doby v hudbě, Divčí orchestr, Znamení zvěrokruhu, Apollón a muzy, Sedm smrtelných hříchů.

Jste oceňován na různých soutěžích v Evropě. Kde všude to bylo a z kterého ocenění jste měl největší radost?

Jmenovitě: První cena 17. Mezdynarodowy Konkurs Matej Formy Graficznej i Ekslibrisu, Ostrów Wielkopolski, 2019; Kolektivní cena: Nejkrásnější kniha roku 2021; První cena v kategorii Malý formát na Triennale Oděsa 2022; Třetí cena 18. Mezdynarodowy Konkurs Matej Formy Graficznej i Ekslibrisu, Ostrów Wielkopolski, 2022. Každé ocenění je pro tvůrce pořešením a zároveň také motivací.

Jak exhibis tvoříte? Sám je tisknete? Co máte v plánu do příštích let?

Pracuji v kombinaci rulety a suché jehly. Sběratelé se však často mylně domnívají, že se jedná o lepty.

Ano, svá exhibis tisknu vždy sám. V tomto ohledu mně byl velkým rádcem Jiří Brázda. Díky jeho vzácné ochotě se má tiskařská práce posunula na profesionální úroveň.

V budoucnu bych se rád věnoval souboru Sto osobností světové kultury, na němž jsem již začal pracovat. Protože se jedná o rozsáhlý projekt, práce na něm bude ještě nějaký čas trvat. Rovněž je třeba pracovat také na nových zakázkách. V následujícím roce se chystám vytvořit soubor Staropražské příběhy jako reakci na svůj pobyt na Malé Straně.

Otázky kladl Alois Sassmann

K NEDOŽITÉMU JUBILEU JIŘÍHO ŠEBKA

(16. 10. 1922 Nové Město na Moravě – 16. 7. 1999 Praha)

V poslední době je v našich publikacích věnována zasloužená pozornost pedagogu, historiku umění, výtvarnému pedagogovi, historiku umění, výtvarnému publicistovi, ale především grafiku a malíři Vysociny Jiřímu Šebkovi. V roce 2018 tak učinil doc. Felix Černoch svým zasvěceným katalogovým listem č. 127 a v letošním roce kolega František Dvořák článekem k 100. výročí narození ve Sborníku SSPE.

J. Šebek, všestranný umělec, tvůrce i teoretik umění, po sobě zanechal dílo k oslavě genia loci rodné Vysociny a ho-ráckých umělců. Ve své tvorbě se zaměřil na kresby a černobilé a barevné linoryty. Zhotovil více než 30 exhibis, většinou pro neshbáře. V roce 1971 se zúčastnil první přehlídky českého exhibris v Chrudimi. Ve své sbírce mám

napi. exhibis pro dr. Emilia J. Pavelku (dvoubarevný dřevoryt z roku 1973) a rovněž nádherný linoryt *Vesnička pod Troskami*, modře tónovaný, z roku 1969

(viz obrazovou přílohu). Motiv je kupodivu z mého milovaného Českého ráje, ač se jeho tvorba převážně týká Vysociny a lidové architektury kolem jeho rodiště Nového Města na Moravě. Vlastní exhibis mu zhotovil Jiří Bouda. Je to dřevoryt s motivem rytova „nádobička“ z roku 1967.

Autorské výstavy kreseb a grafík měl v Oblastní galerii Vysociny v Jihlavě (1966), v Malinové domě v Havlíčkově Brodě (1967) a v Horácké galerii v No-

Jiří Šebek, X3/2, 1969

vém Městě na Moravě (1992, u příležitosti 70. narozenin). Se zpožděním jsem se dozvěděl, že v roce 2015 nabízel na prodej novoměstský starosta Michal Šmarda z majetku města obraz Jiřího Šebka – olej *Zima na Vysocině*.

Jiří Ort

Výběr z literatury:

OTMAR, Antonín. *Jiří Šebek* (soupis exhibris 1942–1967). Zprávy SSPE 5–6, 1970, s. 14–15.

HRADČERNÝ Otakar. *Jiří Šebek padesátiletý*. Zprávy SSPE 3–1972.

Karel Němec. Jihlava: Oblastní galerie Vysociny. 1967. Úvodní text katalogu: Jiří Šebek.

ČERNOCH, Felix. *Jiří Šebek*. List Slovníku tvůrců exhibris č. 127, SSPE, 2018.

DVOŘÁČEK, František. Prof. Jiří Šebek, malíř a grafik, historik umění. *Jiří Šebek o Karlu Němcovi*. Sborník pro exhibris a drobnou grafiku. Praha: SSPE, 2022.

TŘICÁTÉ VÝROČÍ ÚMRTÍ TĚMĚŘ ZAPOMENUTÉ PRAŽSKÉ VÝTVARNICE A VZPOMÍNKA NA JEJÍHO PARTNERA

Milena Dvořáková (20. 11. 1944 – 6. 1992), grafka, ilustrátorka, fotografka a malířka malých formátů olejomalb, nás náhle ve svých čtyřiceti osmi letech opustila, když byla na vrcholu své umělecké zralosti.

Absolvovala SPŠG v Praze u prof. Václava Bubeníčka a pokračovala v soukromém studiu u Emanuela Frinty a Ludmily Jiřincové. V letech 1971–1975 vyučovala na pražské grafické škole. První výstavu grafík s pražskými motivy měla v Divadle v Nerudovce. Spolupracovala s nakladatelstvím Vyšehrad, navrhovala obálky pro Panton a Supraphon. V zahraničí

vystavovala opakovaně v Saint-Denis, neboť Francie a zejména Paříž byly vedle Prahy její velkou láskou.

Milena Dvořáková, Nový svět, Praha, L1, 1987

Byl to kolega sběratel Jiří Lata (1932–2007), který ji na doporučení L. Jiřincové přivedl do našeho Spolku. Poznal jsem ji jako skromnou a nezištnou autorku.

Zvláště její osobité a líbezné náměty novoročenek a exhibris se získávají Hradčan, Pohořelce, Petřina, Malé Strany a Loretaňského náměstí v barevné litografii šily do slova „na dračku“. Pak to byly její oblíbené kočky, divčí portréty, církevní svátky a proctěné biblické výjevy. Milena i její partner Milan Entler byli hluboce věřícími lidmi.

Společně se zúčastňovali mezinárodních soutěží exhib-

Milena Dvořáková, PF 1990 Nosálkovi, L1, 1989

ris, Milena dokonce získala jednu z medailí v polském Malborku. Oba se v roce 1988 zúčastnili mezinárodní soutěže Ex Libris Città di Pescara Gabriele d'Annunzio k padesátému výročí básnickovy smrti. Soutěž tehdy obeslalo 700 autorů ze 30 zemí. (Svou roli při velké úctasi 108 čs. autorů sehrála přitažlivá dotace soutěže). První cenu získal Albin Brunovský. Z této přehlídky byl vydán Catalogo della collezione d'arte, a to péčí Marca Menata, ředitele knihovny Biblioteca Statale Isontina di Gorizia. V tomto katalogu figurují jejich exlibris pod číslem 326571. Nepoččetně maloformátové olejomalby M. Dvořákové jsou u nás nedostupné, např. *Hommage a Antonio Vivanti* z r. 1979 je v soukromé holandské sbírce,

Milena Dvořáková, L1, 1987

Půlakt z r. 1980 v soukromé sbírce ve švýcarsku, *Marek, Matouš a Lukáš z r. 1973* je v Německu, podobně jako olej na plátně *Akt na pohove*.

Její o čtyři roky mladší životní a umělecký partner Milan Entler (25. 3. 1948 – 2018) vystudoval Hollarku – SOŠV v Praze, kde

byl žákem prof. Rudolfa Klimoviče. Začínal kresbou a z grafických technik si vyzkoušel suchou jehlu, akvatintu a lept. Teprve po seznámení s M. Dvořákovou upřednostnil barevnou litografii. S po-

Milan Entler, L1

etikou drobných grafik, exlibris a novoročenek pokračoval v oblíbených tématech své ženy, když mu po těžké nemoci zemřela. Dožila se ještě naplnění svých snů – narození dítěte a otevření galerie v Loretánské ulici v Praze. Zanechala po sobě malou Marušku.

S osudy manželů-grafiků M. Dvořákové a M. Entlera nepřímo souvisí bombasticky medializovaný PŘÍBĚH ŽLUTÉHO DOMU, Loretánské nám. 102/8, zvaného též Malý Čermínský palác (bývalá jízďárna, dvorek a zahrada). Jejich byt s ateliérem a malá prodejní galerie byly součástí

této rozsáhlé nemovitosti v odhadní ceně 40 milionů Kč. Dům, příslušenství a zahrady vlastnila určitou dobu po neoprávněné restituci známá disidentka Marta Chadimová.

V létě roku 1996 jsem měl domluvenou návštěvu prodejního atelieru grafika Milana Entlera, kde jsem koupil zbývající drobné grafiky s pražskými motivy z pozůstatosti manželky Mileny. Tato malá prodejna grafik a maleb s vizičkou *Malif a grafik Milan Entler* byla na frekventované průvodcovské trase z Pohofelce na Pražský hrad. Od začátku byla navštěvována mnoha zahraničními turisty. Napříkladové sí jíméno výtvarníka upravili na MILAN INTER podle jejich fotbalového klubu Inter Milán. Podle časopisu L'Ex libris Italiano (č. 2/2002) je díky tomu náš grafik mezi italskými sběrateli velmi populární (potvrzuje doc. Josef Chalupský v Knižní značce 1/2004 na straně 13).

Tato malá, ale půvabná galerie byla na protě legendárním hostinci *U Černého vola*, kam jsem si předtím zašel na pivo. Z recese jsem tam nakreslil pro Mistradivadelní leťák na fiktivní představení kočující společnosti v tomto hostinci s názvem **FALEŠNÁ RESTITUCE**. *Podarovaná tragikomédie se šťastným koncem o čtyřech dějstvích*. 1. Radostně užívání nemovitosti a vznik Galerie Loretánská. 2. Soudní spor a odhalení podvodu v pozemkových knihách. 3. Náhlý skon oblíbené výtvarnice a starost o sirotka Mařenku. 4. Rozuzlení s udělením milostivé abolicce.

Osoby a obsazení: nájemníci bytu s ateliérem: Milena Dvořáková a Milan Entler; údajná majitelka domu a zahrady: disidentka a podvodnice Marta Chadimová; žalobci: správce OPBH a Řád přemostníků; Deus Ex Machina: prezident Václav Havel.

Milan Entler, L1

Milana Entlera tento improvizovaný „džerek“ potěšil, měl smysl pro podobné taškařice a při kávě se rozpovídal podrobně o paní Chadimové, o ušlechtilých vlastnostech své ženy, o splněných představách, o radostech a strastech, o dceřušce Marii, o vlastní tvorbě a o provozu jejích vysněné galerie. Malíř a grafik Milan Entler zemřel před čtyřmi lety, dožil se sedmdesátí let – bohužel jeho úmrtí sběratelská veřejnost nezaznamenala.

Jiří Ort

- FROTÁŽ V UŽITKOVÉ GRAFICE TOYEN

Německý malíř žijící v Paříži Max Ernst, dadaista a surrealista, byl novátorem v nalézání neobvyklých malířských a grafických technik. V roce 1925 jej zaujala struktura prken staré dřevěné podlahy, kterou si okopíroval na položený papír třením měkkou tužkou. Techni-

ku rozšířili na různé rostlinné materiály a nazval ji frotáž. Roku 1925 publikoval 34 otisků přírodnin pod názvem *Histoire Naturelle*. Technika kopírování rostlin, látek, dokonce i vlastního těla byla přijata i některými českými umělci, kteří ji používali jako základ svých kreseb. Rozdílně reagovali štyrský a Toyen, kteří se mohli s technikou seznámit přímo v Paříži. Frotáž používali jako doplněk svých plošných lineárních kreseb a zdůraznili tím jejich hloubku a vrstvení.

Po návratu do Prahy Toyen upravovala několik knih spíše bibliofiského charakteru a některé ilustrace strukturovala frotáží. Jedná se např. o tyto knihy: S. K.

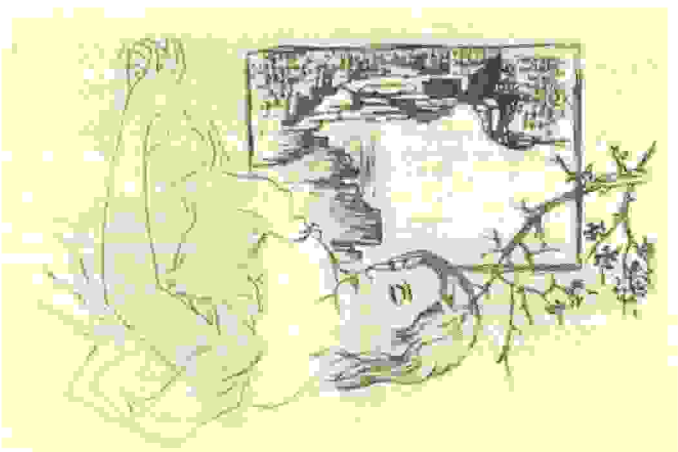

ERIK KITTNAR

Toyen (Marie Čermínová), P2+T

Neumann: *Žal*, frontispis (1931), J. K. Tyt: *Rozervanec*, frontispis (1932), G. Apollinaire: *Alkohol*, frontispis a titul (1933), F. Halas: *Horěc*, frontispis a titul (1933), Ča-

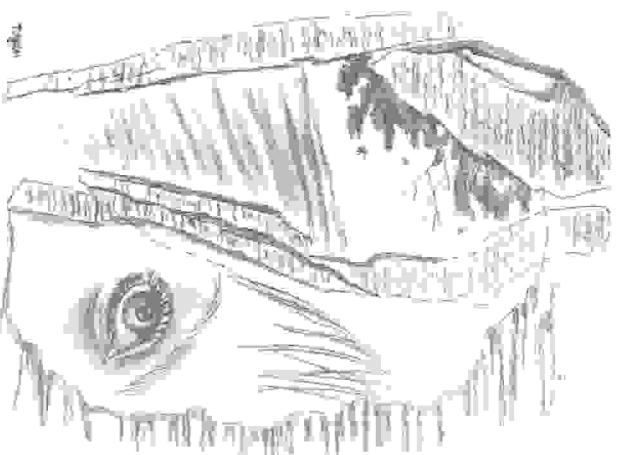
love květy, frontispis (1934), G. Ungaretti: *Pohřbený přístavn*, frontispis a titul (1935), G. Apollinaire: *Bázně*, frontispis (1935), K. H. Máchas: *Máj*, ilustrace (1936), z edice Symposion J. Frank: *Milenci ve snách*,

Toyen (Marie Čermínová), *Bůh se usmívá*, P3, 1938

ilustrace (1937), O. Duun: *Bůh se usmívá*, frontispis (1938) a nakladatelská exlibris U12 a U14. Ukázky jmenovaných ilustrací jsou uvedeny v knižně vydané studii L. Bydžovské a K. Srpa *Knihy s Toyen* (2003). Zajímavý je její výběr frotážovaných materiálů. Ve 30. letech to byly převážně tkaniny se zajímavou strukturou, např. tyl s různě velkými oky, pletenina, dále pravděpodobně záclonovina tkaná z přírodních nesterilně silných nití nebo s pruhovaným vzorem z nití různé síly. Můžeme se jen domnívat, že použité odstřížky tkanin pocházely z módního stu-

dla Togo založeného 1929 J. Hášou, kde Štyrský a Toyen pomocí patron tvořili stříkané barevné vzory podle vlastních návrhů. Pro sběratele knižních značek jsou zajímavá soukromá užítková exlibris od Toyen, zejména z let 1936–1938. Na některých z nich Toyen podložila kresbu rastroem vytvořeným frotáží, který má pravidelnou jakoby řetízkovou strukturu orientovanou vswle nebo vodorovně. Jedná se o exlibris na jméno dr. Hrdličky (akt), Erika Kittnara a Blanky Podroužkové (datováno 1938). Jsou popsána Venclem a Ladmanem ve Sborníku SSPÉ 2008. Podářilo se mi získat dvě antikvární knihy z let 1934 a 1938, ve kterých jsou vlepena exlibris Kittnara, a to

Toyen (Marie Čermínová), *Máj*, P7, 1936

v obou barevných odstínech, hnědém a modrozeleném. Majitelem byl mikrobiolog doc. MUDr. Erik Kittnar, CSC, (1924–2006), který podle miněnl potom-

ků dostal značku pravděpodobně jako chlapec darem od rodiny. Exlibris je signováno ve štočku, tisk proveden podle Vencla autotypii, písmo přisazené, rozměr 105 × 75 mm. Typ dívčího obličje odpovídá ilustracím Toyen v knize Dora Gabeho: *Dávno* (1938) a frontispisu svazku č. 105 edice Symposion, tj. O. Duun: *Bůh se usmívá* (1938), který provedl heliografurou Mirro Pegrassi. Frontispis a také nakladatelské exlibris od Toyen jsou doplněny frotáží, ale s jinou strukturou než Kittnara značka, kde jsou použity dva druhy řetízku, jejichž linie jsou položeny vodorovně. Ta na levé straně s rozměrnějšími oky jednoznačně odpovídá jedné z ilustrací Máchova *Máje* vydaného 1936. Vznik exlibris Erika Kittnara můžeme s určitou mírou pravděpodobnosti zařadit nejdříve do roku 1938, kdy vzniklo datované exlibris Blanky Podroužkové, a k nim můžeme asi přiřadit i druhé exlibris dr. Hrdličky s kresbou aktu (první s kresbou sovy je datováno rokem 1937). Můžeme doplnit že ve 40. letech se Toyen přiklonila k zajímavým přírodninám, Ernstovým rostlinným listkům, a použila frotáž k tvorbě knižních obálek a některých užítkových exlibris.

Jana Paryzková

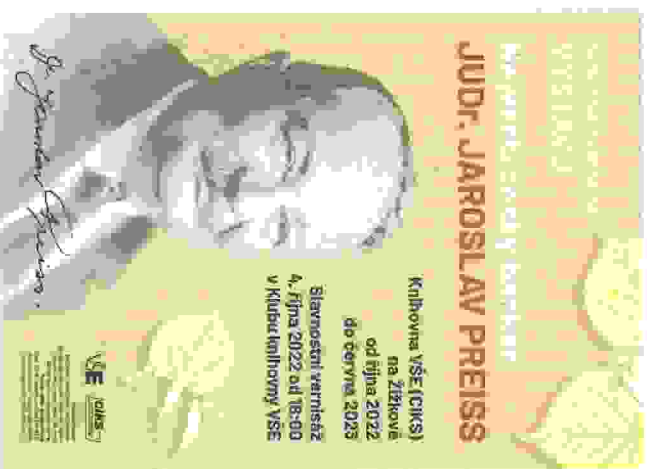
Informační zdroje:

PETROVÁ, E. *Frotáž. Fenomén frotáže v českém umění*. Graphieon 1997, č. 2, s. 52–53. Praha, SGN.
BYDŽOVSKÁ, L. – SRP, K. *Knihy s Toyen*. Praha, Akropolis, 2003.
PRAVDOVÁ, A. a kol. *Sníci reberka Toyen*. Katalog výstavy. Praha, Národní galerie, 2021.
VENCL, S. – LADMAN, P. Toyen. *Příležitostná grafika*. Sborník SSPÉ, s. 33–42. Praha, 2008.

BANKÉŘ A JEHO KNIHOVNA

Prvorepublikový bankéř JUDr. Jaroslav Preiss, milovník knih, umění a exlibris

Dne 4. října 2022 v 18 hodin byla v klubu knihovny Vysoké školy ekonomické v Praze na Žitkově slavnostně zahájena výstava s názvem *Největší český bankéř – JUDr. Jaroslav Preiss*.

vynikající ředitel a po roce 1918 patil k vlivným aktérům československého hospodářství a politiky. V poválečné éře se jeho jméno stalo symbolem kapitálistů a mělo být vymazáno z dějin. Nyní však chceme připomenout tuto historicky významnou osobnost českého bankéře, který po celý svůj život usiloval o povznesení jak hospodářské, tak kulturní úrovně své země a který si právem zasloužil titul bankéř stolecí.

Preissova činnost se neomezovala pouze na finanční a politickou sféru. Již od mládí systematicky sbíral knihy, především bohemikální tisky, pragensia, vzácná vydání, a také umělecké předměty, zejména malby a grafiky předních českých umělců. Z mnoha společenských sdružení, v nichž působil, zde zmíníme především jeho aktivní členství ve Spolku sběratelů a přátel exlibris od roku 1922 a Spolku českých bibliofilů od roku 1925. Preissův majetek včetně jeho sbírek knih, maleb i grafik byl po druhé světové válce zčásti poníčen a rozkraden, zčásti zestátněn. Některá díla převzala Národní galerie, některé knihy z jeho vlastnictví lze dohledat v online katalogu Národní knihovny ČR v Praze. Kromě nákupu a sběratelských aktivit JUDr. J. Preiss rovněž sám knihy vydával a psal a těmito publikacemi disponuje rovněž knihovna Vysoké školy ekonomické v Praze (VŠE). Preissova díla byla zdigitalizována a jsou dostupná online v digitální knihovně Kramerius VŠE (<https://kramerius.vse.cz/search>).

Výstava představuje generálního ředitele Živnostenské banky JUDr. Jaroslava Preisse (1870–1946) jako finančníka, mecenáše a milovníka umění a knih. Po úvodním slově ředitele knihovny Ing. Václava Šubrtý se na vernisáži ujal slova současný rektor doc. Petr Dvořák a posléze o dalších osudech bankéře a jeho potomků promluvil právníčka bankéře paní RNDr. Alexandra Brunnerová. Jaroslav Preiss se již od dob svých univerzitních studií účastnil společenského a politického života, proslul jako

nastíněna šite problematicky, téma by si však zasloužilo podrobnější studii provedenou odborníky na exlibris a znalci drobné grafiky. Nejvydatnější a nejlepší zdroj pro informace o Preissově sbírce představuje Archiv České národní banky, protože ve svých fondech do dnes uchovává účtenky za exlibris, která tvořila součást Preissova majetku. Účtenky zůstávají v tuto chvíli zřejmě jedinou možností, jak zmapovat alespoň přibližnou hodnotu, obsah i rozsah dnes již neexistující bankéřovy sbírky exlibris.

Výstava v knihovně VŠE se zaměřuje na vztah mezi hospodářstvím a kulturou a na Preissovy mecenášské aktivity. Na celkem šesti výstavních panelech, dvou obrazech a v jedné vitrině je načrtnut život a dílo ředitele Živnosten-

František Kobilha, X2, 1920

ské banky. Dozvíte se například více o vztahu nejvýznamnějšího českého bankéře ke knihám: proč je sbíral a četl a proč podporoval nejen knižní kulturu, ale také soudobé umělce, mezi nimi básníky, malíře, grafiky. Bankéřova rozsáhlá mecenášská činnost zahrnovala podporu celých institucí, například Národního muzea. Součástí expozice je i jedno dochované exlibris od Václava Rytyře (1889–1943), vyfotovené přímo pro JUDr. J. Preisse. Vstup na výstavu je zdarma, zvání jsou všichni zájemci. Expozice je umístěna ve studovně, je přístupná v otevírací době knihovny VŠE na Žitkově a potrvá do konce června 2023.

Jana Maroszová
jana.maroszova@vse.cz

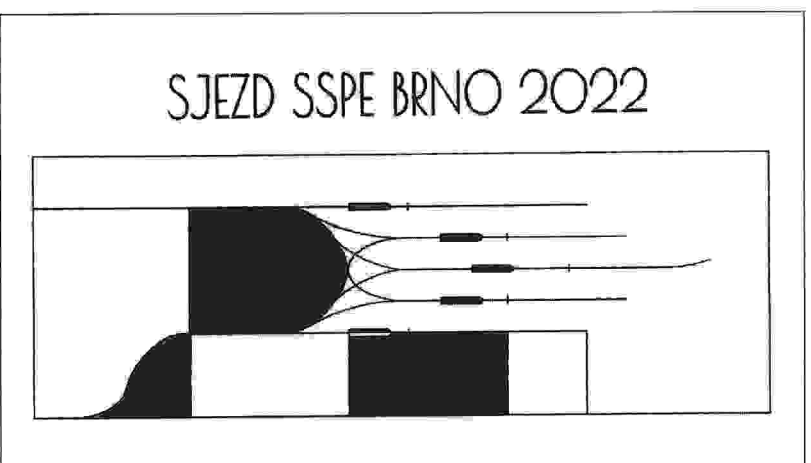
František Kobilha, X2, 1926.
Ze sbírek Západočeského muzea v Plzni, p. o.

Mimo vystavené novoročenky, vesměs ofsetové reprodukcce obrazů, jsou známa z užité grafiky dvě Preissova exlibris. Jedno od Václava Rytíře (zinkografie z r. 1927), na výstavě reprodukované, které J. Preiss vlepal do svých knih, a druhé od Františka Kobilhy, které vzniklo v r. 1925 dorytím legendy do staršího dřevorytového špalíčku. Původní dřevoryt používal F. Kobilha jako novoročenku P. F. 1918, jak uvádí dr. S. Vencel v soupisu exlibris F. Kobilhy (SSPE, 1989). Další použití našel tento dřevoryt v grafickém souboru Praha. *Osm pův. dřevorytů Frant. Kobilhy s úvodní básní K. Hlaváčka a slovním doprovodem J. Rodena z roku 1920, který byl vydán o VII. sletu všesokolském; zde nese název Pohled na Hrad z Karlova mostu. V úpravě na exlibris J. Preisse je zařazeno do VI. souboru exlibris F. Kobilhy z r. 1926 (inventární číslo souboru UMP 17453, Západočeské muzeum v Plzni). V soupisu exlibris F. Kobilhy z doby protektorátu Čechy a Morava (SSPE) je uvedeno pod položkou 207 s popisem Malostranské střechy; autorem soupisu byl Pavel Vodehnal. V již zmiňovaném soupisu S. Vencla je uvedeno pod položkou 239 s popisem Pohled na Hradčany od Klárova s rozměry 129 x 84 mm.*

Jan Langhammer

BRNĚNSKÝ SJEZD SSPE 2022

Brněnského sjezdu se zúčastnilo 161 osob, z toho 91 členů SSPE. Dalšíh 13 osob se zapalo do knihy návštěv. Zahraníčních účastníků bylo celkem 43, a to ze 13 zemí (Belgie, Bělorusko, Finsko, Francie, Itálie, Německo, Nizozemsko, Polsko, Rakousko, Řecko, Slovensko, Švédsko, Ukrajina).

Jakub Kríž, P7, 2022

Kongresový hotel Avanti poskytoval příjemné prostředí pro výměnu i další sběratelský a spolkový ruch. V rámci sjezdu byla v předsaál adjustována menší výstava vybraných 81 exlibris z tvorby Martina Manojlina u příležitosti jeho letošních padesátin. Zároveň bylo vystaveno devět panelů s exlibris připomínajících významné moravské sběratele první poloviny 20. století – mimo dalších např. Stanislava Švehlu, Bedřicha Beneše Buchlovana a Karla Jaroslava Obřátla.

V rámci sjezdových aktivit mohli účastníci absolvovat dvě akce. Sobotní odpolední exkurzi po centru Brna, kterou provázal Mgr. Jakub Kríž, si zvolilo 41 osob.

Zájemci se na exkurzi dozvěděli něco o historii města Brna, významných stavbách a další zajímavosti. Na nedělní výlet do Památníku písemnictví na Moravě v Rajhradě se přihlásilo 60 účastníků,

v Památníku písemnictví na Moravě v Rajhradě a také publikaci s textem E. J. Pavelky *Mojmír Helcelet*. Součástí tašky byl rovněž soubor pěti grafik s moravskou tematikou, na kterém se laskavě

kteří tam mohli zhlédnout výstavy: *Vášen pro krásu* – *Mojmír Helcelet a svět exlibris* a také výstavu s tematikou staroříšských Florianů s názvem *Tichá urputnost*. Tento zájezd nabídl také zajímavou přednášku v krásné klášterní knihovně a pouťavý výklad řeholníka bratra Františka o historii kláštera a jeho stavebním vývoji, na kterém se výrazně podílel génius barokní architektury Jan Blažej Santini Aichl. Na rozloučenou s tímto místem nám bylo připraveno příjemné pohostění.

Každý účastník, který uhradil plný sjezdový poplatek, obdržel tašku s dvěma publikacemi o významném brněnském sběrateli a členovi spolku Mojmiru Helceletovi – katalog k výstavě konané

podíleli současní tvůrci – Jan Černoš, Tomáš Hřivnáč, Martin Manojlin, Eduard Milka a Karel Musil.

Dalším benefitem byly pro účastníky poukázky na občerstvení v hotelovém baru a pro zájemce o slavnostní večeri byl hotelovou kuchyní připraven velice kvalitní raut. Celkově byl sjezd účastníky hodnocen jako úspěšný a také přinesl nezanedbatelnou částku do spolkového rozpočtu.

Organizátor sjezdu by touto cestou rád poděkoval všem zúčastněným, kteří do moravské metropole zavítali, a spoluorganizátorům za poskytnutou podporu a odvedenou práci.

Luděk Kríž

Nesporně zajímavou a přínosnou akcí byl nedělní zájezd autobusem do benediktského kláštera v Rajhradě. Pořádila již téměř dokončená rekonstrukce klášterních budov a kostela a zaujalo množství zajímavých výstav, které zde instaloval Památník písemnictví na Moravě. Bibliofilij upoutala krátkodobá

a práce Josefa Čapka, Vlastislava Hofmana, Karla Voitučky a Jana Konůpka nebo německých expresionistů pobývajících ve dvacátých letech přímo ve Staré Říši: Otta Coester, Williho Messela či Alberta Schamoniho. Připomeňme, že benediktský klášter v Rajhradě je sídlem Památníku písem-

Účastníci zájezdu do Rajhradu 25. 9. 2022, foto Langhammer

výstava *Tichá urputnost – Literární a výtvarné stopy staroříšských Florianů*, která se konala ve dnech 18. 5. až 9. 10. 2022. Vystaveny byly Florianovy tisky ze všech edic, originály grafik a související dokumenty. Na panelech byly podány faktografické údaje o životě a rodině Josefa Floriana, o jeho spolupráci s autory, ilustrátory a tiskaři a o dobových ohlasech. Výtvarné ukázky zahrnovaly práce dětí Josefa Floriana, především Michaela Floriana a Marie Stritzkové,

nictví na Moravě, který je součástí Muzea Brněnska. V klášteře se zachovala největší moravská klášterní knihovna. Je v původním mobiliáři a obsahuje 65 000 svazků od nejstarších pergamenových rukopisů přes prvotisky až po naučné tituly 19. století. Ve spolupráci s našim Spolkem zastoupeným Mgr. Ludkem Křížem a jeho spolupracovnicí byla uspořádána výstava knižních značek a bibliofilij ze sbírek Památníku písemnictví na Mo-

ravě, Muzea v Ivančicích, soukromých sběratelů a dalších uměnovědných institucí pod názvem *Vášeň pro krásu. Mojmir Helcelet a svět exlibris*. Výstava se konala od 11. 5. do 9. 10. 2022. Byl k ní vydán nádherný katalog s medailony autorů, kteří vytvářeli pro M. Helceleta exlibris. Výstava obsahovala základní informace o M. Helceletovi a jeho rodině a bohatě ukázky exlibris, bibliofilij, publikací a osobních předmětů. Ještě jedna pro nás zajímavá informace: K výstavě *Exlibris ze sbírky Mirko Riedla, významného brněnského sběratele a znalce*, vzniklo CD obsahující informaci o sběrateli, historii exlibris u nás a abecedně řazené reprodukce děl více než 250 autorů. Připravil je Vojen Drlík a prodává se v památníku za 49 Kč. Připomeňme, že Mirko Riedl (1920–2013), knihovník, významný člen našeho Spolku, věnoval v r. 2011 svoji sbírku exlibris, bibliofilij a grafiky Moravské galerii. Jan Langhammer

39. KONGRES FISAE 2022 V SAN FRANCISKU

Sjezd v San Francisku byl úspěšný, každé z akcí se zúčastnilo padesát osob. Byla to malá konference s většinou severoamerických účastníků, kteří se chtěli dozvědět více o sběratelství exlibris. Je škoda, že se Evropané nemohli zúčastnit, protože jejich vliv by v budoucnu povzbudil výměny. Naše setkání se vhodně zaměřilo na hlavní hnutí současného knižního umění, které dnes probíhá v San Francisku. Všichni se skvěle bavili a výstavy, přednášky a recepce byly výjimečné. Dokonce i závěrečný banket o mnoha chodech v Yoshi's Jazz Club na Jack London Square byl vynikající!

James Keenan

Ze zápisu z plenárního zasedání delegátů konaného ve Waterfront Hotelu, Jack London Square, Oakland, Kalifornie, 15. září 2022 za předsednictví prezidenta FISAE Jamese P. Keenana:

Přítomné delegace: Exlibris Aboensis (Olli Ylönen), Suomen Exlibristyhdistys (Olli Ylönen), ASBC&D (James P. Keenan),

New Australian Bookplate Society (Andrew J. Peake), Mexico (James P. Keenan), česká Theogonie (Gianna Alexopoulou), rakouské a německé asociace zaslaly své hlasy e-mailem.

Výstavy: *The Tribute to George Steiner*. Mezinárodní soutěž v tvorbě exlibris. Book Club of California, San Francisco (12. 9. – 12. 12. 2022). Vystavovalo 30 nejlepších umělců z 27 zemí celkem 350 originálních tisků. První cenu získala Gianna Alexopoulou.

The Art of Contemporary World Bookplates, American Bookbinders Museum, San Francisco (10. 9. – 30. 12. 2022). Odborná

vystava 177 exlibris od 146 umělců ze stupujících 33 zemi.

Ceny od Keith Wingrove Memorial Trust: První cena – Deborah Chapmanová, Ka-

te Competition. Cambridge Bookplate, 2022 (ISBN 979-8-9860741-1-15).

Ex Libris: The Art of Contemporary World Bookplates. Cambridge Bookplate, 2022 (ISBN 979-8-9860741-3-9).

Illustrated Essays on Bookplate Collecting. Cambridge Bookplate, 2022 (ISBN 979-8-9860741-0-8).

Antioch Bookplate Company. Excerpts from the Autobiography of Ernest Morgan 1905–2000. Cambridge Bookplate, 2022 (ISBN 979-8-9860741-2-2).

Další publikace:

William E. Butler: *American Bookplates*. Primrose Hill Press, Londýn, 2000 (ISBN 978-1-9016480-8-9).

Ke zrušenému 38. kongresu FISAE 2020 nebyla přijata žádná zpráva. Novou prezidentkou FISAE byla zvolena Marià Casas Hierrová, prvním viceprezidentem James Keenan a druhým viceprezidentem Anthony Pincott. 40. kongres FISAE 2024 se bude konat ve městě Palma na Mallorce. Výkonným tajemníkem FISAE bude do roku 2024 Olli Ylönen. Webové stránky FISAE *international* jsou registrovány a čeká se na nominaci webmastera.

Více na:

<https://www.exlibris-deg.de/2022/10/12/39-fisae-kongress-in-san-francisco/>

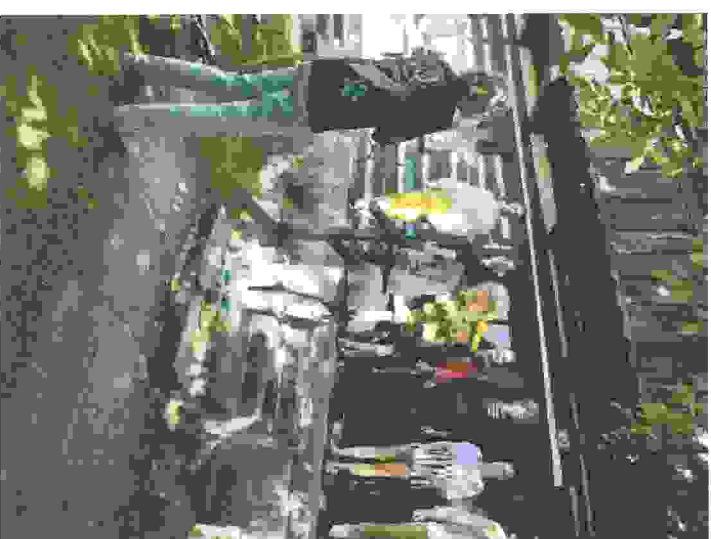
ÚSPĚCH A BOUŘLIVÝ POTLESK V MĚSTĚČKU POD HUMPRECHTEM

Hospodář Šolcova statku v Sobotce RNDr. Jan Samsiňák si troufí uvést na závěr sezony v sobotu 3. září 2022 odpoledne obrazy z národní opery *Prodaná nevěsta* v nastudování Martina Vydry.

Hrálo se a zpívalo pod okny na kamen-

Deborah Chapmanová, C7

z opery v podání prvotřídních sólistů.

Naděšené publikum si navíc prohlédlo v Galerii Karla Samsiňáka obrazy a grafiky Petra Ptáčka a v přílehlém lapidáriu pozoruhodnou kolekci tavených skleněných plastik Jiřiho Ryby, rodáka ze Staré Paky a absolventa Střední uměleckopřímyslové školy sklářské v Železném Brodě.

Jiří Ort

Z výstavní činnosti v Šolcové star-

ku v letech 2020–2022 vyjímáme:

25. 5. – 8. 7. 2020 obrazy a grafika akademické malířky Aleny Antonové

4. 7. – 20. 8. 2021 grafické listy akademické malířky Evy Haškové

21. 8. – 1. 10. 2022 Petr Ptáček. MOGUL (obrazy, grafiky a poštovní známky)

11. ROKYCANSKÉ BIENALE GRAFIKY

Výstava letošního XI. rokycanského bienále grafiky se konala 7. 10. až 6. 11. 2022. Bienále je mezinárodní soutěžní výstavou zaměřenou na klasické grafické techniky jakéhokoli formátu bez tematického omezení. Spolupořadatelé letošního ročníku byly: Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech (pobočka Západočeského muzea v Plzni) a město Rokycany.

Do soutěže bylo doručeno celkem 78 soutěžních prací od 28 výtvarníků z České republiky, Slovenska, Polska, Finska a Bulharska.

Hlavní cenu získala Petra Fraňková z České republiky za soubor tří leptů *Abatyše, Chaitya Lama a Súva*. Druhá cena byla

udělena za soubor tří algrafií Adamu Czechovi z Polska. Třetí cenu získala Vlasta Šuhajdová, dlouholetá členka SSPE, za soubor tří kombinovaných technik. Cenu starosty města Rokycan za grafiky se vztahem k Rokycansku obdržel Martin Koranda z České republiky za tři linoryty *Netvoří v kameni*. Finanční odměny pro oceněné poskytl město Rokycany. Deset prestižních certifikátů obdrželi: J. Spěváčková, T. Leba, L. Steininger a J. Altman (Česko); K. Pasztula, A. Jankiewicz a M. Bochenek (Polsko); B. Paulovičová (Slovensko); A. Joensuu a S. Kioru (Finsko). Mezi účastníky bienále bylo šest tvůrců exhibis. Tato soutěž je pravidelně konaná v České republice. Sponzoři předchozích Rokycanských bienále postupně soutěž opustili, zůstalo město Rokycany a patří mu za to velký dík. Rovněž zaslouží pochvalu zřízení krásné výstavní sítě v ulici Josefa Krihy v Rokycanech, kterou spravuje Muzeum Dr. Bohuslava Horáka.

Podrobnější informace lze nalézt na webových stránkách muzea.

Barbолоmej Rudas

NEJEN VÝTVARNÉ UMĚNÍ

JE ZAMILOVANÝ OBOR

GÜNTERA HUBERA

Rozpomenu si se na mládí a se svými kamarády založil kapelu White Rabbit Band. Pro omlazení si do kapely přivzali mladou dívku hrající na klávesy. Zkoušeli, trénovali, tvořili nové skladby a pak se představili na svém prvním koncertě v penzionu Oáza v Rejholeticích. Sešlo se nás hodně v krásném prostředí a počasi také přálo. Hudba perfektní, podařilo se vybrat krásné skladby. Bylo vidět, že se

sešli kamarádi jak v kapele, tak v publiku – lidé, kteří si při dobré muzice, dobrém jídle a pití rádi popovídali. Taky se zde setkalo několik sběratelů exhibis ze širšího okolí a prožili společně tento úžasný večer. Děkujeme za krásný zážitek a určitě se rádi zúčastníme dalších akcí; pozvánky na další koncert rozešleme všem zájemcům.

Marie Moravcová

VZPOMÍNKA

NA JAROSLAVA LOHYNSKÉHO

Dne 13. 9. 2022 nás navždy opustil náš přítel, sběratel grafiky a organizátor kulturních akcí v Moravské Třebové pan Jaroslav Lohynský. Narodil se 4. 9. 1937 v Dobříčce u Chocně, ale od roku 1961 žil v Moravské Třebové, kde byl učitelem stavebních předmětů na střední škole.

S grafikou se seznámil prostřednictvím výstav a setkání s přáteli stejného zaměření. Do sběratelství zapojil i svou manželku Zdenku, společně navštěvovali významné české grafiky a lze říci, že se s mnoha z nich spřátelili. Především to platilo o Otovi Janečkovi a Albinu Bru-

novském. Zde v Moravské Třebové společně s MUDr. L. Loubalem a pod hlavičkou Jednotného klubu pracujících ROH organizoval v městském muzeu výstavy – byla jich spousta – Josef Weiser, Olga Čechová, L. J. Kašpar, Jiří Bouda a samozřejmě Ota Janeček, Miroslav Houra, Kamil Lhoták – nelze vyjmenovat všechny. Iniciovat založení místní sekce SSPE, kde vedle Jiřího Vínklera patřil k velice agilním, nápaditým členům – jak v oblasti komunikace s grafikou, tak při organizování výstav. Při schůzkách sekce vysvětloval, co je umělecká grafika, jak se na ni máme dívat a co v ní hledat. I ve škole, kde učil, propagoval výtvarné

umění mezi žáky a pedagogy výstavkami na chodbách školy. Dařilo se mu přitáhnout mladé lidi k vnímání grafiky a umění – vidíme to dodnes při vernisážích v městském muzeu. Měl velkou podporu manželky Zdenky a vychoval si i pokračovatelku rodinné tradice – vnučku Verunku. Měl ještě hodně plánů, ale zákeřná nemoc jeho život ukončila.

Čest jeho památce!

Marie Moravcová

ZEMŘEL FRANTIŠEK VANÍČEK

V září nás dostihla smutná zpráva, že 8. 9. 2022 zemřel doc. Ing. František Vaníček, CSC., dlouholetý člen SSPE (od r. 1981), člen výboru SSPE, autor a spoluautor několika soupisů exhibis a novoroček. Narodil se 24. 12. 1936 v Červené Řečici, v r. 1960 absolvoval elektrotechnickou fakultu ČVUT v Pardubicích, pedagogicky působil na elektrotechnické fakultě ČVUT v Praze. Byl velkým milovníkem grafického díla Hany Čápkové. Vlastnil několik jejích exhibis na své jméno a na jména členů rodiny. Projevuje se v nich jeho záliba v historii, když na exhibis nechal zobrazit rakouského císaře Františka Josefa I. a jeho manželku Alžbětu Bavorskou (císařovnu Sissi), francouzského krále Ludvíka XVI. a jeho manželku Marii Antoinettu.

Redakčně upravil soupis exlibris Vojtěcha Cinybulka, který vyšel jako 1. svazek edice Uzavřené dílo v roce 1998. Společně s F. Mäslarem připravil k vydání soupis exlibris Hanry Čápkové (2009). Jeho práci je také soupis exlibris L. J. Kašpara, který vyšel v edici Uzavřené dílo jako 4. svazek v roce 2009. Ve spolupráci se S. Venclem připravil k vydání soupis novoročenek L. J. Kašpara (2013).

Na Františka Vaníčka nám zůstanou ty nejlepší vzpomínky jak ze společné práce ve výboru SSPE, tak z pravidelných setkání na spolkových akcích. Pro sběratelství exlibris udělal mnoho, zůstává po něm úctyhodné dílo.

Čest jeho památce!

Jan Langhammer

ZEMŘEL RASTISLAV MICHAL

Akademický malíř Rastislav MICHAL,

čestný člen SSPE, zemřel 28. 10. 2022.

Narodil se 9. června 1936 v Teplicích-Ša-

nově, odkud se rodina po nacistickém záboru českého

pohraničí v roce

1938 odstěhovala

natrvalo do Pra-

hy. Pro své ne-

sporné výtvarné

nadání se rozho-

dl pro studium

na Vyšší škole

uměleckého prů-

myslu v Praze,

kde byl žákem

Jaroslava Vodrážky. Školu ukončil v roce

1955 a ještě téhož roku byl přijat na Aka-

demii výtvarných umění v Praze. Jeho

profesory v ateliéru figurální a portrétní

malby byli postupně Antonín Pelc, Milo-

slav Holý a Karel Souček.

Svým klasickým pojetím figurální malby a kresby, jehož základem je zobrazení ženského aktu a portrét, vědomě navázal na moderní českou a evropskou tradici v tomto oboru. Velkou část své tvorby věnoval grafice, ilustraci knih a bibliofiským tiskům. Pro nás je důležitá jeho tvorba exlibris a novoročenek. Podle soupisu, který se nám podařilo dokončit a vydat ve spolupráci s autorem a jeho manželkou Ing. Martou Michalovou v roce 2021, vytvořil v letech 1950–2012 celkem 356 exlibris, z nichž sestavil 8 souborů.

Intenzivně se zúčastňoval našeho spolkového života, zejména před rokem 1990: pořádal kulturní přednášky, vytvářel grafické přílohy pro spolkový časopis, osobně nebo svými grafkami se zúčastňoval českých sjezdů sběratelů exlibris i světových kongresů FISAE. O jeho exlibris byl velký zájem v zahraničí, členem SSPE se stal v roce 1965 a v roce 1996 byl jmenován jeho čestným členem.

V posledních desetiletích se Rastislav Michal věnoval především malbě, v níž se přiklonil k expresivnímu výrazu a akcentované barevnosti a dospěl až k abstraktní linii, volně však stále odkazující k jeho figurální tvorbě.

Stála expozice výtvarné tvorby Rastislava Michala se od roku 1994 nachází v barokním klenutém přízemním prostoru domu U Tří kačery na rohu Husovy a Řetězové ulice na Starém Městě pražském.

Rastislav Michal věnoval celý svůj život výtvarné tvorbě a také rodině. Rád cestoval, navštívil s rodinou téměř všechny významné evropské galerie. V poslední době trávil lehní období na Vysočině v Horní Cerekvi, kde má na zámku svoji novou stálou expozici a kde také pracoval.

Podrobnější informace o životě a díle Rastislava Michala najde čtenář v řadě katalogů jeho samostatných výstav, včetně těch zahraničních, a také například v článkách jeho dcery Rey Michalové v Knížní značce. Zajímavé jsou rovněž vzpomínky autora na jeho učitele a kolegy výtvarníky, publikované tamtéž.

Dílo Rastislava Michala zůstává trvalou hodnotou českého moderního umění. Čest jeho památce!

Jan Langhammer

Doplňková literatura:

KUDRNA, M. *Rastislavu Michalovi k padesátinám*. Zprávy SSPE 4/1986.

VENCL, S. *Pozdrav Rastislavu Michalovi*. Knížní značka 3/1996.

PROKOP, Ivo. *Rastislav Michal*. 2004. Slovníkový list.

MICHALOVÁ, R. *Rastislav Michal*. Knížní značka 3/2011.

MICHALOVÁ, R. *Fluctuat nec mergitur*. Knížní značka 2/2016.

MICHAL, R. *Jak jsem je znal*. Knížní značka 2/2021.

LANGHAMMER, J. – MICHALOVÁ, M. *Soupis exlibris Rastislava Michala*. Praha, SSPE, 2021.

VÝSTAVY EXLIBRIS V SUŠICI

A V RADNICÍCH

V Muzeu Šumavy v Sušici se podařilo uspořádat ve dnech 23. června až 7. srpna 2022 výstavu *Knížní značka – exlibris* s komentovanou prohlídkou 15. července 2022. V deseti rámech 100 x 70 cm byla vystavena historická exlibris a supralibros a exlibris významných českých autorů, kteří jsou spjati se Šumavou či alespoň se západní částí Čech: Josefa

Váchala, Anny Mackové, Josefa Hodka, Karla Špillara, Josefa Weniga, Jana Paroubka, Jana Komůpka, Josefa Seipky, Jarmily Svátkové, Bohumila Kise, Josefa Skupy, Karla Votlučky, Karla Kuneše, Aloise Moravce, Antonína Doležala, Františka Michla, Jiřiho Trnky, Vladimíra Havlice, Jaroslava Votlučky, Marie Latickové, Josefa Ladislava Jáchy a Milana Bauera. V jednom rámu byly ukázky exlibris vytvořeny pro autora této výstavy současnými českými umělci. Výstava pokračovala ve třech vitrínách: v první byly ukázky grafických technik pro tvorbu a tisk exlibris dřevorytem, leptem, linorytem a fotochemickou reprodukcí kreseb, ve druhé ukázky exlibristických tisků do roku 1945 a ve třetí soudobé exlibristické tisky. Děkujeme Mgr. Josefu Haisovi, řediteli Muzea Šumavy, za uspořádání této pravděpodobně první výstavy exlibris v Sušici.

V Radnicích v Galerii U Kellerů bylo v roce 2022 uspořádáno devět komorních autorských výstav exlibris, novoročenek a volné grafiky: Václava Pokorného, Martiny Richerové, Ladislava Ruska, Karly Ryvolové, Zdenka Seydla, Jiřiho Slivy, Vlastimila Soboty, Vladimíra Suchánka a Karla Svolinského. Děkujeme Mgr. Reněmu Kellerovi za pořádání těchto výstav.

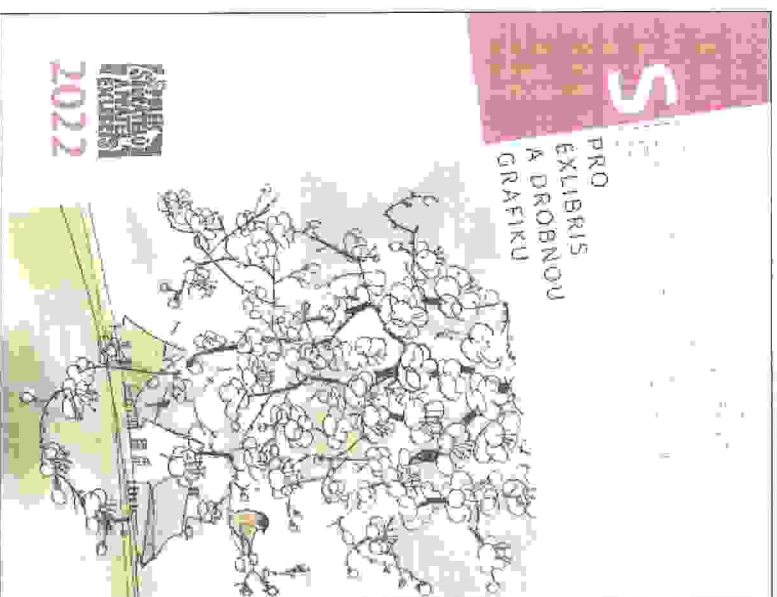
Plánovaná výstava *Grafické techniky: rytiny, lepty* v Galerii Evropského domu v Plzni na náměstí Republiky se nemohla konat z toho důvodu, že se v patře nad galerií zřítíl strop; našťástí se nikomu nic nestalo. Snad se výstava uskuteční v roce 2023.

Jan Langhammer

PUBLIKACE

Sborník pro exhibitis a drobnou grafiku 2022.

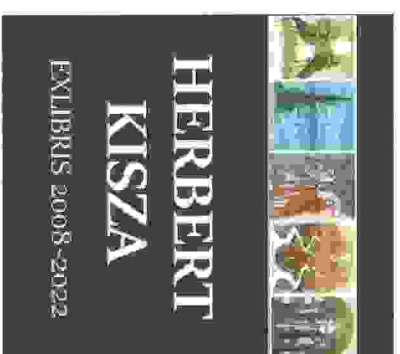
Praha: SSPE, 2022, 176 s., tištěno barevně, 550 obrázků (včetně obrázků na obálce), 35 fotografií, 22 × 16,7 cm, lepená vazba, redaktor Ing. Ladislav Žák. ISBN 978-80-906980-5-5. Obálka, grafické řešení a příprava tisku Stáňa Laňková, Praha. Tisk: Praha, Fastr typotisk, 500 výtisků. Věnováno jubilem Ludmily Jiřincové, Jiřiho Šebka a Karla Beneše. Sborník má 18 samostatných statí, úvodní články a závěrečné slovo přededy. Statě: ORT, Jiří. *Ohlednutí za životem a dílem Ludmily Jiřincové*. PAVLÍK, Jiří. *Moje vzpomínky na paní Ludmilu Jiřincovou*. DVORÁČEK, František. *Prof. Jiří Šebek, malíř a grafik, historik umění*. Jiří Šebek o Karlu Němcovi. BENEŠ, Pavel. *Exhibitis Karel Beneš. Vzpomínání na tatínka*. ŽIŽKOVSKÝ, Karel. *Mistrovské propojení reality s poezií. Exhibitis Petra Minky*. ŽIŽKOVSKÝ, Karel. *Škadlivá jiskřička v oku*. Jubilující Jiří Brázda. DITRYCH, Břetislav. *Malador 2020*. ČER-

NOCH, Felix – DITRYCH, Břetislav – ŠARŠE, Vojtěch – DEMEL, Dalibor – ROTH, Jiří. *Malador aneb Temný labrynt duše Isidora Luciena Ducasse*. ŘEHAK, Zdeněk. *Martin Manojlín, 50 let na světě: 30 let ve světě grafiky*. GROMEŠ, Josef. *Idá, Antonín Juráčka, KŘIŽ, Luděk. Mluvící exhibitis. Omen atque nomen. Znamení a zátveň jména*. PARYŽKOVÁ, Jana. *Nakladatelská exhibitis edice Symposium II. PARYŽKOVÁ, Jana. Exhibitis s příběhem (s neveselým koncem)*. NESTERENKO, Petro. *Historie a současnost ukrajinského exhibitis. NESTERENKO, Petro. „Nová vlna“ ukrajinské školy exhibitis*. FIALA, Milan – SASSMANN, Alois. *Marina Richterová. KROPIK, Karel. Pavel Roučka. KŘIŽ, Luděk. Krátká vzpomínka na moravské sběratele*. PLOJHAROVÁ, Marie. *Radomír Postl. Dopis Radomíru Postlovi od Dany Plojharové*. SASSMANN, Alois. *Pan Radomír Postl a moje kořeny*. ŠMIDRKA, Pavel. *Život osedlaný pevnou vůlí a vírou v dobro (M. Štigol)*. SASSMANN, Alois. *Tematické sbírky Jiřiho Hlinovského. ŽÁK, Ladislav. Ze života SSPE. Kalendárium – jubilující výtvarníci 2022. Malé shrnutí*. PETŘÍK, Miroslav. *Slovo předsedy*.

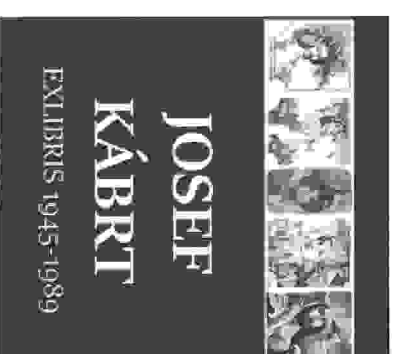
KŘIŽ, Luděk – VÁVERKA, Patrik. Herbert Kiszka. Exhibitis 2008–2022

Podolí u Brna: Protis, 2022, 320 stran (neustránkováno), v části nákladu grafická příloha, 295 obrázků, 2 fotografie, barevná obálka, 18 × 16 cm. Tisk: Podolí u Brna, Protis, 120 číslovaných výtisků, barevný digitální tisk, brožováno. ISBN 978-80-87844-22-9. Obsah: Exhibitis 2008–2022 (obrazový soupis 295 exhibitis). Soupis exhibitis. Rejstřík vlastních exhibitis. Kniha byla vydána ve spolupráci se Spolkem sběrateleů a přátel exhibitis a lze ji u SSPE objednat.

KŘIŽ, Luděk – VÁVERKA, Patrik. Josef Kábrt. Exhibitis 1945–1989

Podolí u Brna: Protis, 2022, 250 stran (neustránkováno), 232 obrázků, 2 fotografie, součástí knihy je originální exhibitis – tisk z původní desičky vytištěný Petrem Kábrtem, barevná obálka, 18 × 16 cm. Tisk: Podolí u Brna, Protis, 120 číslovaných výtisků, barevný digitální tisk, brožováno. ISBN 978-80-87844-21-2. Obsah: O Josefu Kábrtovi – slova pronesená Jaroslavem Klápštěm. Exhibitis 1945–1989 (obrazový soupis 174 exhibitis a dále 43 kreslených realizovaných i nerealizovaných a rarit). Soupis exhibitis. Rejstřík vlastníků exhibitis. Kniha byla vydána ve spolupráci se Spolkem sběrateleů a přátel exhibitis a lze ji u SSPE objednat.

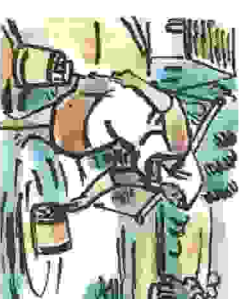

Citace Jaroslava Klápště (z 2. 6. 1999): V umění by se nikdy neměl ztratit pocit pokory. Proto se tedy pokorně skláníme před dílem Kábrtovým. Je to dílo člověka, který byl kromě jiného nepředstavitelně pracovitý, a když jezdi na sobotu a neděli domů, vozil si práci s sebou a odpočinul si přeseň podle Goetha: když si chtěl odpočinout, tak pracoval a ve chvílích volna tvořil grafiky, pérovky, oleje. Z toho všeho právě bych nejvíce cenil grafiku a pérovky, které jsou skutečně kabinetními kousky kresliřského umění.

SASSMANN, Alois – ŠMIDRKA, Pavel. Alois Moravec. Z Chýšky na Národní třídu

Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, 2022, 100 stran, 144 obrázků (z nich 27 exhibitis a přibližně 30 novoročenek), 11 fotografií, brožováno, barevná obálka, 21 × 15 cm. ISBN 978-80-7415-241-2. Tisk: Pelhřimov, Nová tiskárna Pelhřimov, náklad neuveden (600 kusů), tištěno barevným ofse-

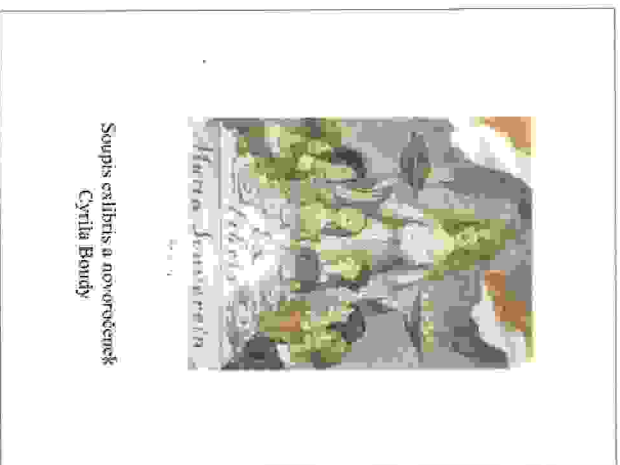
ALOIS MORAVEC Z CHÝŠKY NA NÁRODNÍ TRÍDU

tem. Obsah: Úvodní texty. Život kdysi. Z pobytu pod Tatrami. Jihem křížem kražem. Vitpy, ilustrace, skici, náčrty. Zpovídání doby obrazem. Obálky knih. Moravcovy dávné výstavy.

VENCL, Slavomil. *Soupis exlibris a novoročenek Cyrila Boudy*

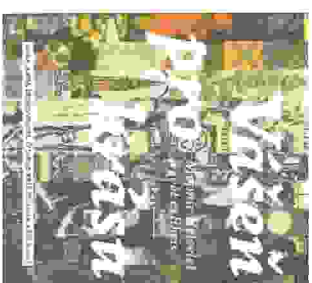
Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, 2021, 36 stran (volné dvoulisty), 5 obrázků, obálka s chlopní a čtyřmi obrázky, 21 × 15 cm. Tisk: Pelhřimov, Nová tiskárna, náklad není uveden. Soupis obsahuje popisy exlibris (včetně unikátních) vytvořených C. Boudou mezi lety 1915–1984 a nejištěného vrocení a popisy novoročenek počínaje PF 1929 a konče PF 1984. Soubory exlibris. Literatura. Registříky majitelů nejsou připojeny, položky nejsou pořadově číslovány.

VENCL, Slavomil. *Bibliografické práce z oboru exlibris, drobné grafiky a bibliofilie*
Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, 2021, 24 stran (volné dvoulisty), 2 obrázky, barevná obálka s chlopní a třemi obrázky, 21 × 15 cm. Tisk: Pelhřimov, Nová tiskárna, náklad není uveden. Bibliografie obsahuje 403 položek publikací a článků v časopisech a sbornících, které autor napsal nebo se na nich podílel. Připojen je autorský rejstřík tvůrců exlibris a drobné grafiky.

Vášeň pro krásu. *Mojmír Helcelet a svět exlibris*

Brno: Památník písemnictví na Moravě ve spolupráci se SSPE, 2022, 68 stran, 146 obrázků, 7 fotografií, barevný tisk, barevná obálka, 24 × 21 cm. Tisk: Brno, PROTIS, 250 výtisků. ISBN 978-80-907655-8-0. Texty: KALINA, Libor. *Co také mohou mít psi společného s knihami.* KRÍŽ, Jakub. *Mojmír Helcelet (1879–1959): sběratel a jeho osobnost.* HUDCOVICOVÁ, Sára Anna – KRÍŽ, Jakub. *Medailony vybraných umělců tvořících*

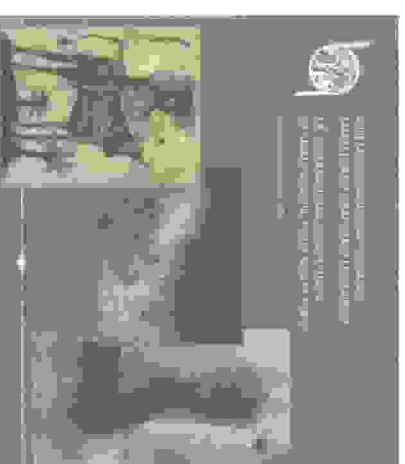
souboru exlibris a příležitostné grafiky vytvořených pro Mojmíra Helceleta. ŠUDOMOVÁ, Mitroslava. *Exlibris ve sbírkovém fondu Muzea Brněnska.*

Soubor pěti exlibris

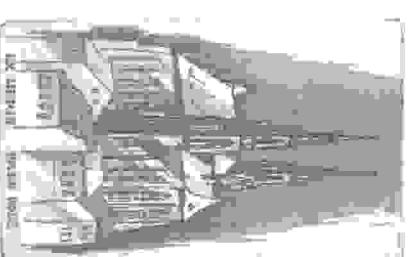
Brno: SSPE, 2022, u příležitosti sjezdu v Brně ve dnech 23.–25. 9. 2022, náklad 130 kusů, obálka s logem sjezdu a seznamem exlibris, 21 × 15 cm. Seznam exlibris: 1. Jan Černoš, Anděl nad Brnem, mezzotinta; 2. Tomáš Hřivnáč, Krojačky, suchá jehla; 3. Martin Manojlín, Brněnský podvečer, šestibarevný linoryt; 4. Eduard Milka, Katedrála, lept s akvatinou; 5. Karel Musil, Šašek a královna: suchá jehla a ruleta.

XVIII mezinárodní konkurs malej formy graficzej exlibrisu

Ostrov Velkopolsky: Městské muzeum Ostrova Velkopolského, 2022, 184 stran, 314 obrázků, 7 fotografií, obálka s 9 obrázky, brožováno, 21 × 23 cm. ISBN 978-83-88480-96-6. Do soutěže a na výstavu bylo porotou vybráno celkem 306 grafiků z 38 zemí. Nejvíce jich bylo z Polska (163). Od nás jich bylo dvánáct: K. Demel, J. Hirsch, P. Hlavatý, M. Hlínka, H. Horálková, G. Hujber, Z. Kubeczka, K. Musil, L. Netušil, J. Neuwirt, G. Popovičová a L. Steininger; ze Slovenska pouze Z. Bugaň. I. cenu obdržel Veselín Damianov-

-Ves z Bulharska, II. cenu Hanna T. Glowatska z Polska a III. cenu **Karel Musil**. Speciální cenu obdrželi: Oleg Denisenko z Ukrajiny a **Miroslav Hlínka**. Speciální cenu za exlibris Městského muzea Ostrova Velkopolského obdržela Elzbieta Radzikowska z Polska. Čestná uznání obdrželo 19 účastníků a mezi nimi byli **Karel Demel** a **Pavel Hlavatý**. Mezi nominovanými bylo dalších 24 účastníků z 13 zemí. Členem sedmičlenné jury byl rovněž **Jiří Brázda**; předseda a 3 členové byli z Pol-

ska, 1 člen z Německa a 1 z Ukrajiny. Tato tradiční přehlídka dává dobrý přehled o tvorbě exlibris a drobné grafiky na celém světě. Účastníci z České republiky zaznamenali velký úspěch, blahopřejeme.

■ Karel Beneš, Exlibris.

Praha: nakladatelství X2015, 2022, 176 stran, 542 obrázků, 1 fotografie, pevná vazba, obálka, 24,5 × 24,5 cm. Texty: Emil Minaří, Karel Žižkovský, Pavel Beneš. Kurátoři projektu Pavel Beneš a Karel Scherzer. Tisk: Příbram, Pbtisk. ISBN 978-80-906069-6-8. Obsah: MINAŘ, E. *Exlibrisová grafika Karla Beneše*. BENEŠ, P. *Exlibris Karla Beneš*. Barevné reprodukcce 527 exlibris. Nezařazená exlibris (12 kusů). Soupis exlibris. Soupis majitelů exlibris. ŽIŽKOVSKÝ, K. *Když odjíždí král*. Publikace obsahuje barevný obrazový soupis exlibris obilbeného autora od roku 1975 do roku 2017.

■ Bulletin 2022

Praha: Klub přátel Hollaru, SČUG Hollar 2022, 72 stran, 60 obrázků, 87 fotografií, obálka s barevnou reprodukcí litografie K. Vitečkové, 28 × 23 cm. Tisk: Kostelec nad Orlicí, AG TYP Tiskarna. Obsah: Úvodní slovo Pavla Piekara, předsedy SČUG Hollar. Výroční zpráva Galerie Hollar 2021. Výstavy 2021 mimo Galerie Hollar r. 2021. Výstavy 2021 mimo Galerie Hollar. Jubilanti v roce 2022: Čtyři oslavenci ze Sklenářova atelieru: M. M. Šechtllová, K. Demel, L. Kuklík a J. Brázda. Adolf Absolon (85 let, 14. 7. 1937). Adolf Hoffmeister (120 let od narození). Eva Bednářová (85 let od narození). František Bliek (150 let od narození). Jan Kavan (75 let, 8. 3. 1947). Jiří Kornatovský (70 let, 2. 3. 1952). Jiří Slíva (75 let). Kamil Lhoták (110 let od narození). Karel Demel – současná tvorba. Kateřina Černá – básnička obrázen a slovem. Kateřina Černá (85 let od narození). Ladislav Kuklík (75 let od narození). Lenka Vilhelmová. Markéta Králová. Miloslav Polcar. Lubomír Příbyl. Ondřej Michálek. Když Petr Palma žertuje. Václav Kabát (90 let). Jaroslava Severová.

Václav Kabát (90 let od narození). Ocenění 2021. Noví členové 2022. Grafický kalendář 2022. Prémie 2022. Vzpomínáme (2021).

Jan Langhammer

ČASOPISY

■ EXLIBRIS ABOENSIS, No 119, 3/2022, Finsko

Raimo a Ritva Alakärppövi pracují společně jako restaurátoři kostelních interiérů; článek doprovází jediné Raimovo exlibris z roku 1967. Sběratelský ruch ve finském městě Forssa. Reliéfní papírové tisky Hermana Mattsona. Generální ředitel Otavy Pasi Vainio vlastní několik exlibris na své jméno, např. od Françoise Avril (Francie); celkem je zobrazeno 18 exlibris. Itai Enrico Mazzone (*1982), kreslíř, divadelní scénograf, žije a pracuje v Raumě, do Finska přijel v roce 2015; jeho kresby dosahují délky desítek metrů. Jugend – Art Nouveau ve Francii (exlibris). Pentti Heimonen (1923–2012) a jeho exlibris. Exlibris osobnosti: básnička Katri Vala (1901–1944). Série exlibris časopisu Nuori Voima z 9/1933. Helsinky v exlibris. Turecká exlibris.

■ GRAFIEKWERELD, No. 3, 2022, Nizozemsko

Podzimní vydání *Grafiekwereld* je speciální číslo věnované výhradně grafice ve vztahu k holandským lidovým pohádkám. Grafičti ilustrátoři: Nico Bulder (1898–1964), Johannes Mulders (1899–1989). Faust v Nizozemsku; článek doprovází reprodukcce exlibris s faustovskými motivy (také V. Cinybulk, Z knih Dr. Jana Malíka).

■ GRAPHIA, Tijdschrift voor ex-libristkunst. Nummer 2022/3, Belgie

Celé číslo je věnováno českému grafikovi Michalu Nováčkovi (*13. 4. 1959), autodiaktu, členu SČUG Hollar od r. 2018. Je přiložena originální grafika Macbeth II (lept). Žije v Ústí nad Labem. Věnuje se kresbě, grafice, malbě a tvorbě exlibris.

■ KISGRAFIKA, 2022/4, Maďarsko

V úvodním článku *Vzpomínáme na 60 let časopisu Kisgrafika* dr. Kornélie Vasné Tóthová stručně shrnuje historii časopisu. Všechna digitalizovaná čísla časopisu jsou dostupná na stránkách Knihovny a informačního centra Maďarské akademie věd (<http://real-j.mtak.hu/view/Journal/Kisgrafika.html>). V druhém článku je otištěna redakčně upravená a zkrácená zahajovací řeč Márie Padné Szabóové k výstavě maďarského grafika Csaba Kaporcsi Kovácsa s názvem *Fabula animae – příběhy duší*, která byla otevřena v květnu 2022 v Ajkě.

Dr. Hilda Horváthová představuje výstavu *Strážci exlibris – 30 let v knihovně v Somogyi v Szegedu* k šedesátému výročí KBK, která byla otevřena 30. srpna 2022. *Hornictví na malých grafických* je název výstavy, která byla zahájena 23. září 2022 v Dorogu; je otištěna zahajovací řeč dr. Kornélie Vasné Tóthové. V článku *Károly Józsa (1872–1929)* nás dr. Hilda Horváthová seznamuje s životem a dílem významného maďarského malíře a grafika. Dalším dílem pokračuje seriál dr. Kornélie Vasné Tóthové *Knižní značky významných sběratelů ve Státní Széchényiho knihovně* osobnosti sběratelky Ilony Déry Emóné Herzové (1886–1972). Dr. Kornélie Vasné Tóthová uvádí závěrečný osmý díl soupisu malých grafik významného maďarského grafika Károlye Várkonyho z let 1991–2001.

Identifikační číslo ve spolkovém rejstříku vedeném Městským soudem v Praze, oddíl L, vložka 237: 004 43 522, zapsáno 1. ledna 2014.

Poštovní adresa: Spolek sběratelů a přátel exlibris, Banskobystrická 2085/1, 160 00 Praha.

Webové stránky: www.sspe.cz.

Číslo účtu/Konto:

2501272505/2010 v CZK, Fio banka, a. s., se sídlem V Celnici 1028/10, 110 00 Praha 1.

Číslo účtu/Konto:

2001272509/2010 v EUR, IBAN: CZ3020100000002001272509, BIC: FIOBCZPPXXX, Fio banka, a. s., se sídlem V Celnici 1028/10, 110 00 Praha 1.

Předseda: **Miroslav Petřík**, Týřšova 26, 375 01 Týn nad Vltavou.

E-mail: petrikuudo@seznam.cz. Mobil: 602 154 055.

Hospodářka a členská evidence: **Mgr. Jarmila Špačková**, Čajkovského 914/54, 500 09 Hradec Králové. E-mail: pausinka@gmail.com. Mobil: 606 6110 698.

Redaktor Knižní značky: **Ing. Jan Langhammer, CSc.**,

Ke Kukačce 797/19, 312 00 Pízeň. E-mail: langhammer.jan@quick.cz.

Telefon: 377 265 076.

Redaktor Sborníku pro exlibris a drobnou grafiku: **Ing. Ladislav Žák**, Hrdličkova 2189/12, 148 00 Praha. E-mail: zaking@volny.cz. Mobil: 602 211 704.

Archivářka: **Marta Novotná**, Banskobystrická 2085/1, 160 00 Praha.

E-mail: marta.no@seznam.cz. Mobil: 724 781 294.

Příloha: Subskripce souboru exlibris Petra Mlnky.

KNIŽNÍ ZNAČKA číslo 4/2022

Redaktor: **Ing. Jan Langhammer, CSc.**,

Ke Kukačce 797/19, 312 00 Pízeň, e-mail: langhammer.jan@quick.cz.

Redakční kruh: Bedřich Kocman, PhDr. Jiří Ort, Mgr. Alois Sassmann,

Ing. Ladislav Žák a RNDr. Karel Žižkovský.

Jazyková korektura: Mgr. René Keller a Mgr. David Polčák.

Počítačová sazba článků a výběr obrázků: Ing. Jan Langhammer, CSc.

Grafická úprava a tisk: SOS print, s. r. o., Švihovská 10, 301 00 Pízeň.

Náklad 500 výtisků.

Vydává: Spolek sběratelů a přátel exlibris, Banskobystrická 2085/1, 160 00 Praha.

pro své členy čtyřikrát ročně. ISSN 1211 -3840. MK ČR E 11475.

Rozsílá: ADISERVIS Praha.

Toto číslo vyšlo 31. 12. 2022. Redakční uzávěrka příštího vydání je 28. 2. 2023.

Karel Demeš, ze souboru Zpěvy Maldororovy II, kombinovaná technika, 2021

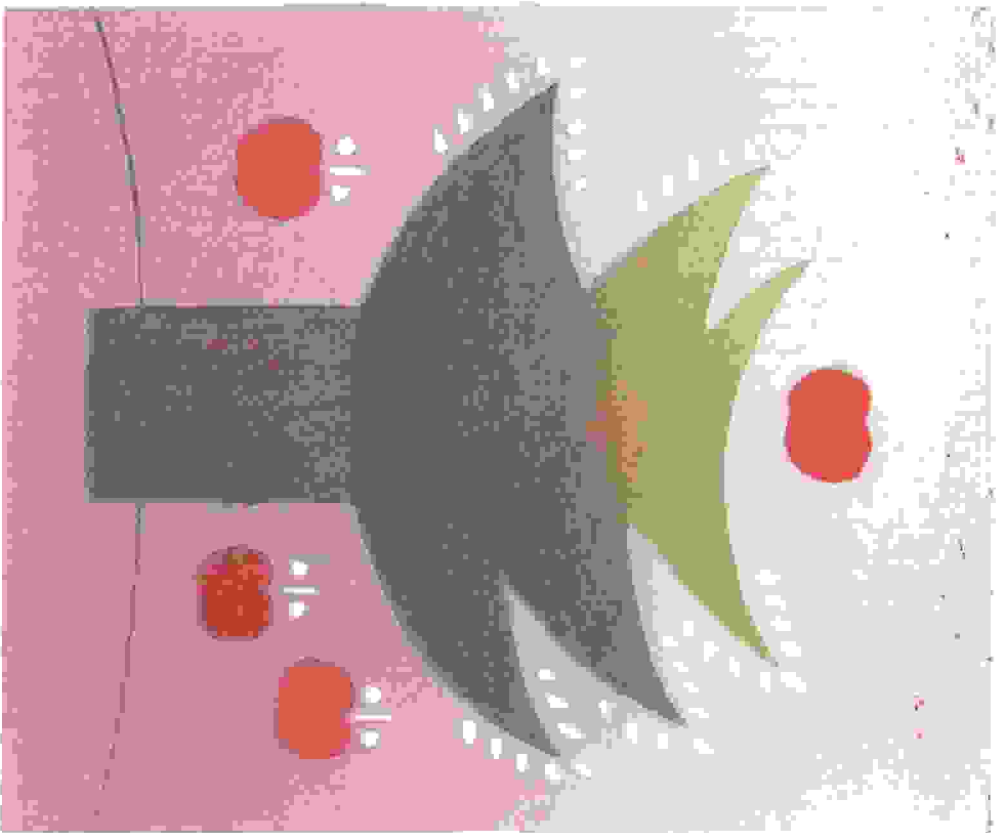
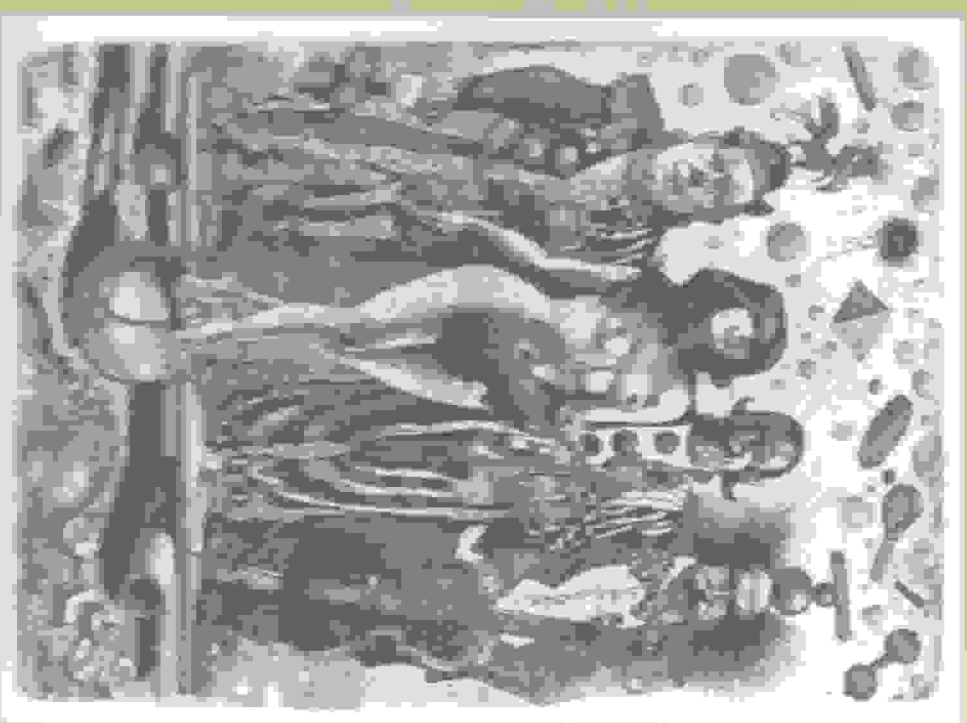

Jaroslav Daříč, PF 2023 Jan Langhammer, C4/col, 2022

4/2022

KNIŽNÍ ZNAČKA

ČASOPIS SPOLEK SBĚRATELŮ A PŘÁTEL EXLIBRIS

Kateřina Vitečková, LI, 1993.

Časopis Knižní značka vydává pro své členy od roku 1937 Spolek sběratelů a přátel exlibris založený v roce 1918 se sídlem v Praze.

Název časopisu a logo spolku:
akademický malíř Miroslav Hora.

Na titulní straně: Oleg Dergatchov
(*Олег Дергачов*, *1961, Ukrajina Lvov).

Cirque. Ex libris Jan Bruggheman, C3, 2000.

**SPOLEK
SBĚRATELŮ
A PŘÁTEL
EXLIBRIS**